

Вбй pod Krywym

Fragment ksiąŹki: Іван Дмитрик, *У лісах Лемківщини*, Мюнхен 1976, s. 51-55

Була друга половина вересня. Надходив полудень. Ми сиділи під хатою солтиса і кінчали вправи з кулеметом. Треба було швидко розібрати його і скласти. Дівчата повідомили, що обід готовий, і на наказ чотового ми перервали вправи й пішли до хати, де на столі стояв у мисках гуляш. Як тільки стрільці, жартуючи з дівчатами, почали братися до їди, на дворі затарабанили кулемети. Усі в ту ж мить замість ложок вхопили зброю.

Кулемети цокотіли від сторони села *Криве* та з лісу під горою Столи. Ми всі побігли на задалегідь намічені місця. Наша чота зайняла позиції на узліссі, а коло хреста при дорозі з Гільського до *Кривого* поставлено кулемет. Ніхто не знав з ким більшовики ведуть бій. Ми бачили, як вони вибігали з лісу і бігли в напрямі *Кривого*. Майже рівночасно в долішньому кінці села вибігла розстрільна в силі яких двох чот і ми пізнали, що це наші. Ми відкрили вогонь по більшовиках, але вони не відступали, а йшли далі. Тоді зі сторони наступу наших двох чот відізналися міномети. Аж тепер більшовики кинулися тікати глибоким яром. Наша сотня сипнула по них вогнем. Їх коні та люди позбивалися під високим обривом берегів, і звідти до нас донеслися крики та зойки. Але й ми попали в халепу. Наші чоти, що наступали з долішнього кінця села, не знаючи, хто є під лісом, почали обстрілювати наші становища. Ми почіпили білу хустину на багнет і вислали зв'язкових, яким скоро вдалося з'ясувати непорозуміння. Чоти, які наступали, були з сотні «Нечая». Тепер вже з'єднаними сипами ми відкрили ще міцніший вогонь у напрямі лісу, куди відступав ворог. Бій тривав яких три години.

Полежавши деякий час на становищах, наша сотня перебігла стрибками поле і зайняла становище в лісі. Наш рій пішов на стежу. Ройовий «Аврам» скривився, але наказ треба було виконати і я ще з двома стрільцями пішов наперед розвідати, а рій просувався за нами. Лісячим ходом ми підсувалися до побоевища, уважаючи на найменший шелест. Коли ми наблизилися до поляни, на яку був зосереджений найбільший вогонь наших кулеметів, почули шелест. Ми залягли і переказали, щоб рій зробив те саме. В нашу сторону йшов гурт людей із зброєю на плечах.

Ми пізнали їх: це були стрільці з сотні «Нечая». Вже разом пішли оглядати побоевище. Там було багато калюж крови, але своїх убитих більшовики позабирали. Ми знайшли пачку амуніції, кулемет, гранати, мішки з картоплею та інше. Уже стемніло, коли ми верталися назад. У крайніх хатах села ми нікого не застали, бо люди, почувши, що хтось

іде з лісу, повтікали. Але у дальших хатах пощастило нам зустріти декого з селян. Селяни оповідали, що бачили як більшовики забирали своїх ранених з яру.

На ніч чотові одержали наказ зміцнити всі застави і стійки. Сотенний «Нечай» з кількома старшинами відвідали нашого сотенного, і вони обговорили між собою плян спільної дії – вирішили наступного ранку піти наступом на вершок гори Столи, що височіє над селами Гільське, Криве і Творильчик. По другому боці гори лежить село Кобильське і Яворець. На горі між густими лісами є велика полонина. Більшовики сиділи там вже довгі місяці й докучали населенню. Згідно з інформаціями селян, їх там правдоподібно було більше ніж нас.

Нас побудили пів на третю ночі й наказали не брати з собою жадних речей - навіть хлібака чи торби. Перед третьою годиною ночі ми вже були в горішньому кінці села, де сотенний поінформував нас про наше завдання.

Перша і друга чоти мали зайняти становища вздовж дороги, що йшла від Затварниці повз гору Магурець. Третя і четверта чоти пішли розстрільною направо від села Гільське. Сотня «Нечая» мала зайняти позиції під горою від сторони сіл *Криве* і Творильчик, аж у глибину лісу до поляни, що сягає до села Яворець. Якщо б дійшло до бою між нами і більшовиками, сотня Нечая мала застукати більшовиків ззаду. Завдання нашої сотні - нагнати більшовиків на кулеметні застави сотні Нечая.

Сотенний Веселий пішов з першою і другою чотами. Третю і четверту вів політвиховник «Хитролис» і старенький бунчужний волиняк (його псевдоніма вже не пам'ятаю). По розстрільній передано бойову кличку: запит – п'ятнадцять, відповідь – двадцять. Дані про розміщення і численність більшовицького відділу наш сотенний мав добрі, бо більшовики забрали з собою в партизанку кількох наших сільських хлопців, і вони передавали нам через селян інформації.

Наша розстрільна увійшла в молодняк і щезла між кущами. Було ще темно і важко було просуватися. Під ногами тріщав і шелестів хмиз. Тих з нас, що не привикли ходити лісом, гілки били в обличчя і здирали шапки. По двох годинах напруженого маршу ми сіли на відпочинок.

Далеко за горою сходило сонце. Його проміння просочувалися і до лісу. Наставав день. По лінії прийшов наказ продовжувати марш. Ми пішли далі гущавиною. Лісові дороги ми обминали з двох причин – по-перше, на дорозі нас могли скоріше побачити; по-друге, дороги могли бути заміновані. По короткому марші новий наказ: кожна чота виставляє один рій і висилає його 50 метрів перед чотою. Таким порядком маємо йти, аж поки передній рій не завважить ворога або ворожого табору. Тоді чоти мали залягти і чекати дальшого наказу. Так мовчки просувалися ми ще досить довго. Сонце вже давно височіло

над лісом, коли наш передній рій передав, що видно більшовицький табір. Від сотенного прийшов наказ – наступати! Ми обережно поповзли вперед і побачили колиби. У них тихо, ніякого знаку життя. Почекавши хвилину, ми вскочили поміж них. Всюди порожньо. Лише по закривавлених бандажах в колибах, по порозкидуваній амуніції видно, що тут недавно таборував ворог. Усі стежки на поляну забарикадовані великими колодами. Серед поляни височіла могила з написом російською мовою: «Тут лежать герої Радянського Союзу, що загинули за батьківщину і Сталіна в боротьбі проти українських буржуазно-націоналістичних банд». На вершку могили – висока п'ятикутна зірка.

Бій не відбувся. Ворог утік. Відпочивши трохи, ми повернулися до Гільського. А на другий день прийшли кур'єри від курінного «Рена» з наказом, щоб ми негайно верталися на Букове Бердо.